

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/1 2023 s. 105-120, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

İSLAMİ TÜRK EDEBİYATI, HİDAYET ROMANI VE AHMED GÜNBAY YILDIZ*

Fikri AYDEMİR**

Geliş Tarihi: Kasım, 2022

Kabul Tarihi: Şubat, 2023

Öz

Türk edebiyatında roman türünün başlangıcı ve gelişim seyri dışarıdan bir etkiyle olmuştur. Tercüme, taklit, telif olarak nitelendirilen bu ilk aşamadan sonra özgün eserlerin ortaya çıkışında da yabancı etkinin devamından bahsetmek mümkündür. Milli Edebiyat Dönemi'yle başlayan ve Cumhuriyet Dönemi'nde hızlanan millileşme düşüncesinin romana yansımaları Anadolu ve Anadolu insanı da konu ve mekân olarak romana girmeye başlamıştır. Fakat bütün bu millileşme hareketlerine rağmen İslami unsurların romanlarda yeterince yer bulamadığına dair çeşitli düşünceler de bir taraftan dillendirilen bir görüştür. Bu noktadan hareketle çalışmamız İslami roman, Hidayet romanı, popüler roman kavramları çerçevesinde değerlendirilen Ahmed Günbay Yıldız hakkında olacaktır. Yıldız'ın şiirden romana geçiş serüveni ile Türk edebiyatında İslami söylemin roman sahasındaki temsilcisi olma yolunu seçtiğini kendisi ifade eder. Yıldız, Hidayet romancıları içerisinde Hekimoğlu İsmail ve Şule Yüksel Şenler ile birlikte ilk halka içerisinde. Çalışmamızda İslami edebiyat kavramı tartışmalarına, Hidayet romanı ve popüler roman sınıflandırmasına dair düşüncelere ve Ahmed Günbay Yıldız'ın bu sınıflandırmalardaki yerine ilişkin değerlendirmeler yer almıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda yazarın eserlerinde hidayet romanı ve popüler roman unsurlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Böylece Yıldız'ın Popüler İslami roman kategorisinde; edebi ve estetik unsurlara çok dikkat etmeden romanlarını yazdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İslami Türk edebiyatı, Hidayet romanı, Ahmed Günbay Yıldız.

ISLAMIC TURKISH LITERATURE, HİDAYET NOVEL AND AHMED GÜNBAY YILDIZ

Abstract

The beginning and the development course of the novel genre in Turkish literature has been with an external influence. It is possible to talk about the continuation of the foreign influence in the emergence of original works after this first stage, which is described as translation, imitation and copyright. With the reflection of the idea of nationalization that started with the period of national literature and accelerated in the Republic period, the people of Anatolia and Anatolia started to enter the novel as a subject and place. However, despite all these movements of nationalization, various opinions regarding the insufficient presence of Islamic elements in the

* Bu makale "Ahmed Günbay Yıldız'ın Romancılığı ve Romanlarında Sosyal Meseleler" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr.; Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Türkoloji Fakültesi, Türk Filolojisi Bölümü, fikriaydemir08@gmail.com

novels are also an opinion expressed. Based on this point, our work will be about Ahmet Gunbay Yildiz, who is evaluated within the framework of the concepts of an Islamic novel, A Hidayat novel, and a popular novel. He also states that Yildiz has entered the path of becoming the representative of Islamic literature in the field of novels with his adventure of transition from poetry to novel. Yıldız is in the first ring with Hekimoğlu İsmail and Şule Yüksel Şenler among the Hidayet novelists. Our study included discussions on the concept of Islamic literature, thoughts on the Hidayat novel and the classification of popular novels, and assessments of Ahmed Gunbay Yildiz's place in these classifications. As a result of these evaluations, it was determined that the author's works contained elements of the Hidayat novel and popular novel. Thus, it was concluded that Yıldız wrote his novels in the popular Islamic novel category without paying much attention to the literary and aesthetic features.

Keywords: İslamic Turkish Literature, Hidayet novel, Ahmed Günbay Yıldız.

Giriş

19. yüzyılın sonlarına doğru, Osmanlı Devleti'nin tekrar güçlenmesi, parçalanmaktan kurtulması için çeşitli fikirler öne sürülmüştür. Bu fikirlerden birisi de Osmanlı içerisindeki Müslüman unsurların bir araya getirilip bir İslâm devleti olarak yola devam edilmesi şeklinde özetlenebilecek İslâmcılık düşüncesidir. İslâmcılığın tanımına ilişkin bu alandaki çalışmalarıyla tanınan İsmail Kara'nın görüşü şöyledir:

İslâmcılık, XIX-XX. Yüzyılda, İslâm'ı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlak, felsefe, siyaset, eğitim...) yeniden hayata hâkim kılmak ve akıcı bir metodla Müslümanları, İslâm dünyasını batı sömürsünden, zalim ve müstebit yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafeden... kurtarmak; medenileştirmek, birleştirmek ve kalkındırmak uğruna yapılan aktivist, modernist ve eklektik yönleri baskın siyasi, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların, teklif ve çözümlerin bütününe ihtiva eden bir hareket olarak tarif edilebilir (1986, s. XV).

Modernist ve Asr-ı Saadet Dönemi'ni hedefleyen bir girişim olarak başlayan ve yeni Osmanlılardan Ali Süavi ve Namık Kemal'e kadar götürülebilecek bu düşünce, Batı medeniyetinin ilerleyişi ve İslâm'a karşı takındığı tavır karşısında bir savunma cephesi olarak da görülebilir. Bu savunma tavrını Caner Arabacı'nın İslâmcılık tanımında da görmek mümkündür.

İslâmcılık, İttihad-ı İslâm; aslında Osmanlılık, daha sert tanımlama ile Tanzimat-ıslahat diktatörlüğünün resmî ideolojisi karşısında siyasi, sosyal, dinî mahiyetli bir tepki düşünce ve arayışı durumundadır. Başlangıçta, medreseli geleneksel ulemâ değil de Batı ile temas halindeki Jöntürklerin arasında doğması dikkat çekicidir. Bir tepki, savunma düşüncesi olarak, Batı sömürgeciliği ve saldırılarına karşı doğmuştur (2005, s. 96).

Bu hareketin edebiyat alanındaki belirli bir sistem ve yayın politikası içerisindeki ilk savunucuları *Sırat-ı Müstakim* ve *Sebilürreşad* dergileriyle Eşref Edip ve Mehmet Âkif olmuştur. Şiirleri ve yazılarıyla İslâm dünyasındaki çözülmeyi ve geri kalmışlığı eleştiren Mehmet Âkif'in ölümü sonrası Eşref Edip, yayıncılık faaliyetleriyle bu düşünceyi devam ettirmiştir. 1940'lı yıllardan itibaren de Necip Fazıl bu bayrağı devralmış ve *Büyük Doğu* dergisiyle geri adım atmadan, mahkûmiyetlerine rağmen bu düşünceyi savunmuştur. 1908 yılında *Sırat-ı Müstakim* ile başlayan ve Takrir-i Sükûn Yasasının yürürlüğe girmesiyle gerileyen, ardından 1940'lı yıllarda tekrar yaygınlık kazanmaya çalışan İslami dergilerin hem

İslamcılık düşüncesine hem de İslami edebiyata katkı vermiş olmaları gayet doğaldır (Köroğlu, 2016, s. 9). *Büyük Doğu*'nun çıkışının hemen öncesinde yayımlanan *İslâm-Türk Ansiklopedisi* de bu çerçevede önemli bir faaliyet olarak değerlendirilir. Ömer Lekesiz'e göre bu girişim İslâmi edebiyata da kaynaklık teşkil edecek şekilde İslâmi bilgilerin güncellenmesine katkıda bulunmuştur (2005, s. 963). İsmail Kara da bu girişimi önemli bulduğundan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çevrilen ve çeşitli maddeler eklenen *İslâm Ansiklopedisi*'ne karşı çıkış özelliği gösteren ansiklopedinin İslâm dünyasına ilmi anlamda ışık tutma gagesinden bahseder (2016, s. 453). Eşref Edip tarafından yayımlanan bu ansiklopedi, muharririn Mehmet Âkif'le birlikte hazırladığı ve İslâmcılık düşüncesini savunmak ve yaymak amacıyla çıkardıkları *Sırat-ı Müstakim* ve *Sebilürreşad* dergileriyle başlayan hareketin Cumhuriyet dönemindeki devamı niteliğindedir. Ancak bu yıllarda ne İslâmî edebiyat kavramından ne de bu amaçla oluşturulmuş bir faaliyetten söz etmek mümkündür. Özellikle Mehmet Âkif'ten sonra Necip Fazıl'ın şiirleri ve tiyatro eserleri ile başlayan bir yeni söylem ve sorgulama tavrı, zaman içinde başka isimler ve eserlerle zenginleşmeye başlar. Yine de böyle bir edebiyattan söz edebilmek için 1960'ların ortasını beklemek gerekir.

Sonraki yıllarda bu edebiyatın sanatçılarından olan Mustafa Miyasoğlu, İslâmî edebiyat kavramına ilişkin sorulara verdiği cevaplarda İslâmi edebiyatın başlangıcını 1964 yılına kadar götürür. Yazar, “-İslâmi edebiyat deyiminden ne anlıyorsunuz? Böyle bir edebiyat var mı?” sorusuna şöyle cevap verir:

- Bu edebiyat var. Varlığı da zannediyorum bizim edebiyatı idrakimizle başlıyor. Yani bir akım olarak varlığı, yeni bir edebiyat anlayışı olarak ortaya çıkışı benim anladığım kadarıyla Büyük Doğu'nun 1964 döneminde çıkan sekiz veya dokuz sayıda teorik yazılarla ve örnek eserlerle algılanmaya başladı. Necip Fazıl'ın muhakkak daha önce eserleri vardı. Bunların İslâmi çizgiler taşıyanları, yetkin örnekleri çok önceden yazılmıştı. Ama 64 döneminde yayımlanan, hatta dergide ilave olarak verilen Ahşap Konak piyesi, Canım İstanbul şiiri... Bunlar İslâmi edebiyat muhtevasını artık yetkin bir çizgiye getirmiştir (1990, s. 50).

Hekimoğlu İsmail ise İslâmi edebiyatın ortaya çıkış sürecine dair bir röportajda, bu edebiyatın 1970'lere doğru doğru gelişme evresine geçtiğini anlatır.

Cumhuriyet devrinde dindarların geçmişi 1960'lı yıllarda başlar. Yani şurada otuz/kırk senelik mazimiz vardır... O dönemde zaten bir komünistler var bir de kapitalistler. Dindarların namı yok. Camiye birkaç tane ihtiyar giriyor o kadar. Solun edebiyatta başarısı kolektif çalışmasından. Bir de sol edipleri Tanzimat'la başlatabiliriz. Cumhuriyet'te kopukluğa uğramadılar, tam tersine Cumhuriyet'te destek gördüler. (...) Biz ise 1960'tan sonra kendimize geldik. Mesela 1954'te Türkiye'de Kur'an-ı Kerim basmak satmak yasaktı, 1963'te Türkiye'de doğru dürüst bir kitabevi yoktu. 1965/66/67'de başladı... (Ceylan, 1992).

Tanımda dikkati çeken nokta İslâmi edebiyatın Müslüman muhayyileden doğması ifadesidir. Bu ifadeyle birlikte yazarın tanımı, yazarların muhayyilesinin İslâm düşüncesiyle dolması ve eserlerin bu muhayyilenin ürünü olmasını anlatır.

Özellikle 1970'lerden sonra hızlanan kente göç süreçleri, çoğunluğu muhafazakâr denebilecek, geleneklerine bağlı taşralı aileleri şehir hayatına taşımıştır. Zamanla siyasi oluşumlara dönüşen İslâmcı hareketlerin en büyük destekçileri bu kesimler ve yine benzer göç süreçleri sonrası yurtdışına giden işçiler olmuştur. Başlangıçta toplumsal ve kamusal alanda pek görünmeyen bu kesimler, ikinci, üçüncü kuşaklarla birlikte kendilerini, inançları ve siyasi görüşleriyle birlikte göstermeye başlamışlardır. Siyasi ortam itibarıyla kendini muhafazakâr

olarak konumlandırılan partilerin mücadeleleri, bunlarla birlikte oluşan İslâmcı hareketler ve bunun yansıması olarak da edebiyat ürünleri, her mecrada kendilerini önceki dönemlerle kıyaslanmayacak derecede göz önüne çıkarır olmuşlardır.

İlk dönemlerde İslâmcı ya da muhafazakâr kesimlere hitap edecek ürünlerin sınırlı oluşu, bu eserlere talebi artırırken son yıllarda bu tür eserlerin yayınında bir artış olduğu görülür. Ancak ilk eserler diyebileceğimiz ürünlerin hala baskı üstüne baskı yapması da bu eserlerin okuyucu kitlesinin sürekliliğini gösterir.

Ahmed Günbay Yıldız, ilk tefrika edilen eseri olan *Çiçekler Susayınca*'nın yayımlanışına dair sözlerinde, aslında toplumda var olan bu düşüncenin ürünü eserlere olan talebin 1970'lerde mevcut olduğunu hissettirir.

Ben *Çiçekler Susayınca*'yı bir gazetede tefrika etmeye başladığımda bir sürü tepkiyle karşılaştım. Kars'tan Ardahan'dan, Van'dan gazeteye "bunu kaldırın" diye kalkıp gelenler oldu. "Sonu nasıl bağlanacak? Fıkhi meseleler nasıl çözülecek" diye soruyorlardı. 6 ay sürdü tefrika. Bu sefer gazeteye tersi bir akım başladı. "Bitmiyor değil mi? Yenisi var mı?" diye istekler gelmeye başladı (Saruhan, 2012).

Cumhuriyet Dönemi'yle meydana gelen devrimler, hilafetin kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kaldırılması, medreselerin kapatılması, Türkçe ezan gibi uygulamalar, toplumun dinden uzaklaştığı, manevi değerlerin yok olduğu gibi görüşlerle birleşince İslâmcılık ve İslâmi edebiyat düşüncesi, manevi ve ahlaki değerleri, dinin toplumda kaybettiği önemi yeniden kazandırmaya yönelik bir ideolojiye dönüşmüştür.

İslâmi veya İslâmcı edebiyat, şiir, roman veya sanat kavramlarının tanımlanması, sınırlarının belirgin şekilde çizilmemiş olması farklı yaklaşımları, kavramı daha geniş bir şekilde ele almayı da beraberinde getirmiştir. Orhan Okay da İslâmi Edebiyat Sempozyumu açılış konuşmasında bu konuya değinirken, eserden çok sanatkârın oturduğu kültürel zemine bakar.

Bir millet, bir toplum, bir insan Müslümansa o çevrede ortaya çıkan sanat eseri de İslâmi'dir. Elbette doğrudan doğruya dini sanat eserleri olduğu gibi edebi eserlerde de dini temaları, dini bir tezi yahut mesajı konu alan eserler vardır. Ama böyle bir konusu olmayan ve bugün İslâmi edebiyat programlarında rastlayamadığımız Ziya Paşa'nın, Namık Kemal'in, Abdülhak Hamid'in, Rezaizade Ekrem'in, İsmail Safa'nın, daha yakınlarda Necip Fazıl'ın Faruk Nafiz'in, Halide Edip'in, Peyami Safa'nın, Samiha Ayverdi'nin, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiir, roman ve tiyatroları neden bu çerçevede dışarda tutulsun? Bir Müslüman sanatkârın sanat eserinin İslâmi oluşu, onun ruh ve zihin yapısından tabii olarak gelir (2012, s. 11).

Buradan yola çıkılarak bir yazarın Müslüman oluşu, onun eserlerinin de İslâmi edebiyat ürünleri olarak değerlendirilebileceği veya en azından İslâm dışı ya da gayri İslâmi eserler olarak nitelendirilemeyeceği sonucuna varılır. Aslında İslâmi ya da İslâmcı edebiyat veya roman denilirken kastedilen, ideolojik olarak bu düşüncenin eserlerin ana eksenini meydana getiriyor olmasından ve Okay'ın dediği gibi eserlerde dini temaların, dini bir tezin yahut mesajın konu edinilmesindedir.

Sonuç olarak, özellikle yazar ve şairlerin Necip Fazıl'ın açıkça bir dava hâlinde İslâmiyet'i savunmaya başlamasına kadar, benzer nitelikte bir harekette bulunmadıkları görülür. Bundan sonra yazarın da belirttiği şekilde onun izini takip edenler edebiyat sahasında belki aynı şiddette olmasa da İslâm'ı savunma yoluna girmişlerdir. Bunların arasında Hekimoğlu İsmail,

Şule Yüksel Şenler ve Ahmed Günbay Yıldız'ı roman alanındaki ilk halka olarak görmek mümkündür.

Hidayet Romanı

Arapçadan dilimize geçen *Hidayet* kelimesinin Türkçe sözlükteki karşılığı *doğru yol, hak olan Müslümanlık yoludur* (Türk Dil Kurumu, 2011, s. 1603). Bu tanım, Yıldız'ın açıklamasıyla birlikte düşünüldüğünde yazarın eserlerinin hidayet romanı olarak nitelendirilmesinin doğru bir tespit olduğu sonucuna varılır. “Düzgünü bozmayışımдан ileri geliyor sanırım hidayet romanı denmesi. Düzgün bir insanın bozulmasına içim tahammül etmiyor. Yolu doğru olmayan birisinin, doğru yola gelmesini istiyorum” (Saruhan, 2012).

Temel mesele, romanı bir mesaj, bir hayat anlayışı üzerine kurmaktır. Böylece roman karakterlerinin doğru yola girmeleri, çevrelerindeki de çeşitli yöntemlerle bu yola yönlendirmeleri sonucu hidayete ermiş ya da erdirmiş olurlar ki hidayet romanı tanımı da böylece doğrulanır.

“Hidayet” kelimesi bu dönem romanlarında ilk olarak Şule Yüksel Şenler'in *Huzur Sokağı* (1969) eserinde başkahraman Feyza'nın ilk defa namaz kılmasının ardından dadısıyla konuşmasında geçer:

“-Neden Dadı, neden daha evvel bu ilahi zevkten mahrum kalmışım ben?”

Dadı:

-Senin hidayetin, bugüne nasipmiş kızım, ne denir? dedi... Haydi, sil artık gözünün yaşını da git uyu biraz” (1994, s. 131).

İlerleyen bölümde kendisine yemek getiren komşu kadın Hanife Teyze'nin Feyza ile konuşmasında tekrar hidayet kelimesi geçer.

– Biz sadece vazifemizi yaptık yavrum, Müslüman Müslümanın kardeşidir. Her türlü ihtiyacına koşması gerekir. Apartmandakilere gelince: Seni böyle karşılarında, depdeğişik, ağır, mazbut, abdestli namazlı, kapalı kıyafetli bir Müslüman hanımcığı görünce kan beyinlerine sıçradı elbette haspaların.

Feyza içini çekerek başını eğdi ve:

-Bir zamanlar ben de o haspalardandım ya, Hanife teyze... dedi.

Hanife Teyze iki elini yana doğru açarak:

-Eeee... Allah onları da ıslah etsin, hakikati gösterip, hidayetine eriştirsin, yavrum dedi (1994, s. 157).

Eserde bu iki yer haricinde hidayet kelimesine rastlayamayız. Şenler (2006), buna ilaveten yıllar sonra *Hidayet* adıyla bir başka eser de yazarak Alman asıllı bir kızın Müslüman oluş hikâyesini anlatmıştır. Romanlarda karakterlerin doğru yolu bulup İslami kurallara uyarak hayatlarına devam etmeleri, hidayete ermeleri olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, bu ve benzeri romanlar hidayet romanları kategorisi içinde değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Hidayet romanı kavramının kullanımına ilişkin başlangıç noktasına ulaşmak mümkün değildir. İslâmi edebiyatla ilgili aşağıda bahsedilen yazılarda, *hidayet romanı* tabirinin kullanımı *denilen, tabir edilen, tanımlanan* kelimeleri ile ifade edilmiş, ilave bir bilgi verilmemiştir.

Yıldız'ı Hidayet romanı kategorisine sokmadan farklı bir değerlendirme D. Mehmet Doğan tarafından yapılmıştır. Yazarın, *Aynada Batan Güneş* romanı ile ilgili yazı kaleme alan

Doğan, Yıldız'ın *yeni bir Türk halk romancısı* olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir: “Gerçekten eser tetkik edildiğinde yeni bir Türk halk romancısı ile karşı karşıya olduğumuz anlaşılıyor” (Turinay, 1983, s. 78).

Ahmet Kabaklı, daha önce de bahsettiğimiz *Yeni İslamcı Akım* içerisinde, roman konusunu hidayet romanı değil, *Yeni İslami Roman* başlığı altında değerlendirir. Burada romancıları, Ahmed Günbay Yıldız da içinde olmak üzere gruplandırırken, “İslam’a hizmet, İslam’ı çağa getirme ve İslam konusunu romanlarıyla ifade etme konusundaki günümüz sanatçıları” (2002, s. 652) kriterlerini kullanır.

Fethi Naci, Hidayet romancısı yerine *siyasal İslam’ın romancısı* olarak nitelendirdiği Yıldız’ın iki romanı hakkında yazı kaleme almıştır. *Yanık Buğdaylar*’ı *kovboy filmi tekniği ile yazılmış roman* olarak nitelerken, romanda yazarın İslamcı *sosyalist gerçekçilik* yöntemini uygulama çabası içerisinde olduğundan bahseder (2007, s. 559). Fethi Naci’nin ele aldığı ikinci roman ise *Sitem*’dir. Bu defa yazarın hedefinin “materyalizme çatmak ve roman yazma amacı umurunda olmadan çocuklara din eğitimi vermek” olduğunu söyler (2007, s. XL). Yıldız’ın amacının roman yazma yönünde olmadığından hareketle Hidayet romanlarına yönelik olumlu değerlendirmelerde bulunmamıştır yazar.

Fadime Özkan ise *Huzur Sokağı* ile ilgili bir yazısında “Genelde, modern bir hayat süren genç kızların, 'inançlı' genç bir erkeğin yardımıyla İslam'la tanışarak başını örtmesini anlatan romanlar, "Hidayet romanları" olarak adlandırılıyor” sözleriyle, bütün romanları kapsayıcı bir ifade olmasa da hidayet romanı kavramına ilişkin bir tanım ortaya koyar (Özkan, 2000).

Osman Gündüz, Hidayet romanları yerine İslâmî ve gelenekçi söylemi esas alan romanlar olarak bir tasnif yapmış ve *Minyeli Abdullah*’ı roman alanında yeni bir çağır açıcı eser olarak nitelemiştir. Yıldız’ı ise ulusal değerleri dinsel değerlerle uzlaştıran yazarlar grubu içerisinde saymıştır (2007, s. 333).

Veli Uğur ise Hidayet romanlarını popüler romanın bir türü olarak değerlendirirken, bu türün 1980’den sonra geliştiğini ifade eder. “1960’lı yıllarda ilk örnekleri verilmeye başlanan hidayet romanları 1980’lerde İslamcı düşüncenin güçlenmesine paralel olarak gelişmiştir. Her geçen gün daha çok sayıda yazar tarafından örnekleri verilen hidayet romanları, kendilerine has klişeleriyle popüler edebiyat içerisinde kendi başına bir tür oluşturmayı başarmıştır” (2013, s. 115).

Bu kategoriye giren eserlerin kronolojik olarak ilki, Hekimoğlu İsmail’in *Minyeli Abdullah* (1967) romanıdır. İkincisi, Şule Yüksel Şenler’in *Huzur Sokağı* (1969) olur. 1960’lı yılların Türkiye’inde sürdürülen hayatın bir eleştirisi olarak bu romanlar, İslâmî değerleri öne çıkaran kişiler üzerinden bir sorgulamanın yapılması kadar, istenenin ne olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir.

Minyeli Abdullah, Türkiye’de değil de Mısır’da geçen bir vaka olarak kurgulanmış olmakla birlikte, romanın başkahramanı Abdullah, romanın başında İslamiyet yolunu seçmiş ve tüm zorluklara rağmen bu yoldan dönmemiştir. Eserin sonunda ise harbe giden Abdullah’ı Mısır İsrail savaşında görürüz. Dolayısıyla inancın çilesini çeken biri olmanın yanında, hep inandığını yapan bir kahramanla karşılaşırız.

Huzur Sokağı'nda ise romanın başında inançsız bir genç kız olan Feyza, bir süre sonra hidayete ermiş ve romana inançlı bir Müslüman olarak devam etmiştir. Eserin başından itibaren imanlı bir karakter olarak karşımıza çıkan Bilal de ancak eserin sonunda Feyza'yı hasta yatağında bulmuş ve hemen kaybetmiştir.

Minyeli Abdullah ve *Huzur Sokağı*'nın ardından çıkan Yıldız'ın *Çiçekler Susayınca*'sı bu romanları tamamlayıcı bir sacayağı olmuştur. Yıldız'ın daha sonra yazdığı romanlarda, özellikle son dönem romanları haricinde, karakterler ve olaylar yoluyla açıkça İslami düşünce, İslami hayat ve bu hayatın kuralları ön plana çıkarılmıştır.

Romanımızın seyri içinde inançlı, dinine bağlı bir anlamda batı taklitçisi olmayan Türk insanını anlatan romanların bulunmayışı; çok az görünen inançlı ya da dindar kahramanların da kötü örnekler olarak verildiğini düşünen Yıldız'ın roman karakterlerini belirlerken dikkate aldığı en önemli unsur olmuştur. Yukarıda söylenenlerle benzer şekilde, dindar karakterleri ön plana çıkararak ve İslamiyet'i iyi bilen bir yazarın romanları karşımıza çıkmış olur. "Şule Yüksel Şenler, Hekimoğlu İsmail ve benim kitaplarımızın çıktığı 1968 yılına kadar, bizim insanımızın dünyaya bakış açısını, inancını ve hayat tarzını yansıtan bir edebiyat yoktu" sözlerinden de yazarın, gerçek anlamda bizim insanımızı romana taşıyan ilk romancılardan biri olarak kendisini gördüğünü öğrenmekteyiz (Saruhan, 2012).

Bütün bu gelişmeler sonrasında yazarın romanı bir mücadele alanı olarak gördüğünü ifade etmek yanlış olmaz. Belli bir amaç doğrultusunda, edebiyatımızın boş bırakılan ya da ihmal edilen bir yönü olarak gördüğü bizi anlatan romanlar yazma işinde önceliğinin belli mesajları okuyucuya vermek olduğunu da kendisi söyler. "Bir yazar mesaj vermiyorsa boş karalamayla eser çıkarmıştır. Mutlaka bir hedefi vardır yazarın, o da mesajdır. Mesajı olmayan mektup bile olmaz. Her söz bir mesajdır" (Saruhan, 2012).

Yıldız, İslami ya da İslamcı edebiyatçı veya romancı tanımlamasına ve kendisinin de bu tanım içerisinde değerlendirilmesine Batı edebiyatıyla karşılaştırma yaparak cevap verir.

Okuduğum Batı klasiklerinde kiliseler, havralar hakkında övgüler vardı. Papazlar, rahibeler, hahamlar hakkında, onları sevdiren türden hikâyeler...

Mesela Sefiller'de büyük bir övgü vardır papazlara. Çok müşfik insanlardı onlar ve onları yüceleştiriyordu. Son yıllarda okuduğum eserler ise ondan daha ileri. Simyacı, Piedra Irmağının Kenarında Oturup Ağladım vaaz niteliğinde. Hıristiyanlık propagandası yapıyor. Fakat biz İslam'ı anlattığımızda İslamcı yazar damgasını yapıyorlar (Saruhan, 2012).

Yıldız'ın şikâyet ettiği durum toplumumuzdaki kendini küçük görme ya da Batı'yı sorgulamadan beğenme anlayışıdır. Buradaki temel mesele dine bakıştır ve dinin hayattan dışlanmasına gösterilen tepki, kimi romancının meseleyi bir hidayet düşüncesi olarak ele almasına yol açmıştır. Konuyu bu açıdan değerlendiren Durali Yılmaz, bir başka eksikliğin İslam'ın yeterince bilinmemesinden kaynaklandığı görüşündedir:

Bizim romanımızda dinden yola çıkma yoktur. Çünkü İslam dininde Allah ile kul arasına kimse giremediği için kul, gönlünü sadece Allah'a açar. Bu sebeple din yardımıyla insan ruhuna eğilme Batı romancısı için gayet kolay olduğu halde, Türk romancısı için çok zor gibidir. Birçok romancımız da dine karşı kesin tavır aldığı için böyle bir konu üzerinde düşünmemiştir bile. Mesela Süleymaniye'de oturan Mai ve Siyah kahramanı Ahmet Cemil'in Süleymaniye Camisini görmemesi gibi. Oysaki yukarıda belirttiğimiz gibi dindar olmak ayrı şey, dinden yararlanmak ayrı bir şeydir. Bütün bu açıklamalardan sonra artık rahatlıkla söyleyebiliriz ki,

romanlarına gerçek Türk insanını koymak isteyen bir yazar, İslam dinini çok iyi bilmek zorundadır. Müslüman olmalıdır, dindar olmalıdır demiyoruz. İslam dinini bilmelidir diyoruz (2011, s. 39-40).

Usta yazarların eserlerindeki kayıtsızlık yahut din karşıtlığı, söz konusu romanların açtığı çığırın ilgi görmesine neden olduğu gibi, bir seviyesizliği de beraberinde getirmiştir.

“İslâmi edebiyat” kavramına eleştirel bakarlardan Kenan Çayır da bu tür eserlerde var olan benzerlikleri sıralayarak genel bir değerlendirme yapar. “Neredeyse tüm hidayet romanlarının son sayfaları aynıdır: Batılılaşmış, mutsuz yaşayan modern karakterler, ideal İslami karakterler aracılığıyla hidayete erdirilir. İslami çevrelerde bu romanlara hidayet romanı denmesinin sebebi de “hidayet ile son bulan bu ortak final sahnesidir” (2008, s. 9).

Yıldız’ın romanları ile Şule Yüksel Şenler’in *Huzur Sokağı* arasında benzerlikler olsa da Hekimoğlu İsmail’in *Minyeli Abdullah*’ı mekân, olay örgüsü ve kişilere ait ortak özellikler veya yukarıda anlatılan şekilde bir ayniyet söz konusu değildir. Romanların genelinde hidayete erişlerin yaşanmasına rağmen yukarıda ifade edilen yargı gibi, bütün romanlarda görülen ortak bir final sahnesinden bahsedilemez.

“Hidayet romanı” ya da “İslamcı roman”ın ülkemizdeki din olgusunun toplumdaki yeri ve görünürlüğü ile yakın ilgisi olduğu kabul edilebilir (Erkol ve Çalışkan, 2016, s. 22). Aslında dinin toplum hayatındaki yerinin öne çıkması ve yönetimlerin bu yöndeki eğilimleri, edebiyat ve romana da yansımıştır. Bu amaçla yola çıkan yayınevleri ve romanlar son dönemde önceki dönemlerde yaşadıkları dışlanmanın aksine daha fazla görünür ve popüler hâle gelmişlerdir. Kitap fuarı ve şenliklerinin yaygınlaşması; yazarların ülkenin hemen her bölgesindeki bu etkinliklere katılmaları sayesinde bu popülerlik daha fazla artmakta ve okuyucunun ilgisini çekmektedir. Bu etkinliklere katılan ve ilginin sürekliliğini devam ettiren yazarlardan biri de Ahmed Günbay Yıldız’dır.

Bu tür romanların ortaya çıktığı 1970’ler ile mevcut dönem arasındaki toplumsal değişimler ve yazarların edebiyata ve romana bakışında değişim yaşanması, aradaki süreyle bakıldığında kaçınılmazdır. Zeynep Tuba Kesimli’nin hazırladığı “Artık hidayet romanı yazılmayacak mı?” soruşturması da benzer görüşlerin ifade edilmesini sağlar:

Devir değişti. 90’ların romanlarında özeleştiri yapabilen, gerçek hayatla yüzleşen, yüklendiği yük kendisine ağır gelen Müslüman kahramanlar da ortaya çıkmaya başladı. Anlaşılan hayatta bir şeyler değişiyor, o da romana yansyordu. Edebi eserleri, neşet ettiği toplumun yapısından ve yaşantılarından ayrı düşünemeyeceğimiz ise aşikâr (Kesimli, 2011).

Edebî kaygının ne ölçüde eserlere yansıdığı konusunda kabul edilebilir görüşlere rağmen yazarların bütüncül yaklaşımları ve romanların hepsini aynı noktadan eleştirmeleri bir anlamda eksiklikleri de kendi içinde barındırmaktadır. Özellikle Ahmed Günbay Yıldız’ın ele aldığı meselelerin genişliği, hidayeti temel mesele olarak ele alsa da yanlış hayatları anlatmayı seçmesi onun bu kavramın sınırlarını geniş tuttuğunu gösterir.

Yıldız’ın Edebiyata ve Romana Bakışı

İlk gençlik yıllarından itibaren edebiyata ilgi duyduğunu söyleyen Yıldız’ın her yazar gibi kendine özgü bir romancılığa başlama hikâyesi mevcuttur. Edebiyata şiir yazarak giriş yapan Yıldız, romana geçiş sürecini şöyle anlatır:

Lise yıllarında Batı edebiyatını okudum. Sonra Türk edebiyatını okuduğumda arada büyük fark gördüm. Batı edebiyatı kendi kutsallarını ve mukaddeslerini övgüyle anlatırken, bizim edebiyatımızda inanç, ahlâk mefhumları Batı'ya göre ayarlanmıştı. Batı bizim öğretmenimiz olamazdı ne edebiyatta ne inanç yapımızda ne de ahlaki geleneğimizi yaşamakta... Biz ahlâkımızı Batıdan öğrenecek değildik. Biz ahlâkımızı Kuran'dan almalıydık, ahlak ve inancımızdaki öğreticimiz Resulullah olmalıydı.

(...)

Edebiyatımızdaki bir boşluğu doldurmam, karıncanın hac yolculuğu gibi bile olsa, emek vermem gerektiğini düşündüm. Ben şiir yazıyordum zaten. “Bizim toplumumuzun ahlâk ve inanç yapısına göre roman yazılmaz mı?” diye düşündüm. Böylece lise son sınıfta roman yazmaya başladım. Askerde Çiçekler Susayınca ve Yanık Buğdaylar'ı kaleme alırken de bu düşünce vardı aklımda (Bakı, 2008).

Romana bu şekilde başladığımı söyleyen Yıldız için asıl önemli gelişme, Hekimoğlu İsmail ile tanışması olur.

İlk romanlarımı bitirdiğimde 300 tane şiirim vardı. 1968 yılında Hekimoğlu İsmail'in Minyeli Abdullah'ı çıkmıştı ve Ankara'ya gelmişti. Tanışmak nasip oldu. Ona kitaplarımı anlattım. Evime geldi ve şiirlerimi, romanlarımı inceledi. Şiirleri okudu “yırtacak mıyız, acımayacak mısın?” dedi. “Niye yırtacağız?” dedim. Dedi ki; “Ancak tek yönde gidersen muvaffak olursun. Şu anda gereken romandır. Romanda hayat tarzı her şey anlatılır” dedi. “Yırtıyoruz abi!” dedim. Hiç acımadan yırttık. Ve onun desteğiyle Yeni Asya'da Çiçekler Susayınca 6 ayda tefrika edildi (Bakı, 2008).

1970'li yıllarda şiir ve diğer alanlarda varlığını sürdüren İslami düşüncenin, roman sahasına da aktarılması ve yazarın belirttiği yönde batı taklidi olmayan, ahlâkımıza, inançlarımıza, geleneklerimize ve genel olarak bize ait eserlerin kaleme alınmaması, hizmet ve bir boşluğu doldurma düşüncesinden kaynaklanır. Yazarın şiirden vazgeçip romandaki boşluğu doldurma gayreti, mevcut roman sayısı ile de fark edilir. İslami düşüncenin roman alanına el atmasını Hekimoğlu İsmail şöyle açıklar:

1960'lı yıllarda üç büyük fikir hareketi vardı. Bir Türkçüler, iki dindarlar, üç dine karşı olanlar. Herkes kitap yoluyla davasını anlatıyordu o dönemde. İşte komünistler, Türkçüler vs. Dindarların kitapları ise sadece ilmihallerden oluşuyordu. Durmadan ilmihal kitapları basılıyordu. Hâlbuki ilmihal ancak İslam'ı kabul etmiş insanların okuyacağı bir kitaptır. Önemli olan insanlara İslam'ı nasıl kabul ettireceğiz? Yani usül yanlış yanlış... Sokaktaki adama hitap etmemiz lazım (Kalyoncu, 2002, s. 45).

Ahmed Günbay Yıldız, kendisini yazmaya yönelten romanlar sorulduğunda ise şu cevabı verir:

Birçok kitap vardı. Ama mesela Halide Edip Adıvar'ın “Vurun Kahpeye” kitabını okuduğumda tüylerim diken diken olmuştu. İnancı, dini olumsuz tasvir ediyordu, imamları her şeye menfaati için yaklaşan, vatani satılık eden insanlar olarak tasvir ediyordu. Bu beni çok üzmüştü. Müslümanlar öyle değildir. Müslüman hak hukuk bilendir. Ben Müslüman'ım deyip yanlış yaşayanlar olabilir. Ama bu genellenemez. Ben de Kuran'daki İslam'ı edebiyatta anlatmaya çalıştım (Bakı, 2008).

Hâliyle Yıldız'ın romanda tercihi, İslami yaşantıyı ve kişileri savunmak ve hakiki Müslümanın yaşantısının nasıl olduğunu okuyuculara göstermek yönündedir. Müslümanlıkta yanlış bilinenler, İslami yaşantıyla bağdaşmayan hayat sürenler, romanlar yoluyla karşımıza

çkarılıp ya karakterler ya da bizzat anlatıcı tarafından yanlışlar açıkça gösterilerek düzeltilmeye çalışılır.

Yıldız'a göre *Minyeli Abdullah* ve *Huzur Sokağı*'nın ardından çıkan *Çiçekler Susayınca* romanı, İslami düşüncenin roman alanındaki tamamlayıcı bir sacayağı olmuştur. Yıldız'ın daha sonra yazdığı romanlarda, özellikle son dönem romanlarında bir ölçüde değişse de karakterler ve olaylar yoluyla açıkça İslami düşünce, İslami hayat ve bu hayatın kuralları ön plana çıkarılmıştır.

Doğu ile Batı arasında kalmış milletimizin kendisini bulabileceği ürünler ortaya koymak, Yıldız'ın roman anlayışının temelini oluşturur. O, milletten ayrı bir sanatın mümkün olamayacağı görüşündedir.

Edebiyat bir milleti yapmanın ve yıkmanın en tesirli aletidir. Bir kısım çevreler edebiyatı ahlaksızlığa alet ettiklerinden cemiyetimiz iyice sarsılmış, hapisaneler dolmuş, dolandırılanların sayısı artmış, meyhaneler, kumarhaneler tıklım tıklım dolmaya başlamıştır. Bu gidişe dur diyebilmek için, tarihî seyrimiz içinde hareket edip, edebiyatı ailenin güçlenmesi, sefahatin azaltılması yönünde kullanmalıyız. Dinsiz bir millet yaşayamayacağına göre dine önem vermeliyiz. Bizce "Amentü"den soyunmuş bir edebiyat ruhsuzdur. Onun topluma vereceği hiçbir müspet şey yoktur (Yardım, 2000, s. 171).

Dolayısıyla toplumda var olan yanlışların düzeltilmesinde edebiyata özel bir mevki vermektedir yazar. Yıldız'a göre edebiyat, topluma müspet şeyler vermelidir: "Bir romanda fikir, his ve hadise olmalı. Roman hayatın belli bir parçasına ayna tuttuğuna göre hayatta olan her şey romanda da olmalı. Amma romancının bu işe gücü ne kadar yeter? Alabildiği kadar olmalı. Vermek istediğini başarıyla vermeli" (Yardım, 2000, s.172).

Romanı hem bir sanat işi hem de his fikir ve hadiselerin birleşimi olarak ele alan Yıldız, hayata dair unsurların tümüyle romana geçebileceğini söyler. Ancak kendisinin bu noktadaki ölçüsünün *edeb* olduğunu, birçok romancıdan bu ölçü nedeniyle ayrıldığını belirtir. "Edebiyatta "edebi" baz alarak yola çıktım. Yatak odalarından bahsetmem, müstehcen tasvirler yapmam, yeni neslin kafasında istifhamlar bırakmayı uygun görmem. Diğer kesimin yazarlarıyla aramızdaki fark şu: Yol kenarına güvenlik için taşlar koyarlar. Onlar, o taşları söküyor. Bense tekrar yerine dikiyorum" (Oğuz, 1997, s. 124).

Bu ifadelerden Yıldız'ın toplum ahlakının korunmasında edebiyata görev düştüğü ve kendisinin de sol edebiyata karşı bu görevi yerine getirmek için çalıştığını çıkarmak mümkündür. Yıldız, bir başka ifadesinde de benzer şekilde edebiyatı ve romanı bir mücadele alanı olarak gördüğünden bahseder. Edebiyat ve din ilişkisine dair değerlendirmeler yapan Yıldız, din ile sanatın Allah'ın olduğundan hareketle ikisinin ayrılmaz bir bütün olduğundan bahsederek insanların iki tür eser verdiğini söyler:

"İşte insanların ortaya çıkardığı eserler:

İfrat ve tefrit noktasında devam edenler ve sırat-ı müstakim çizgisinde ulvi duyguları yansıtan eserler diye ikiye ayrılmaktadır. Günümüz edebiyatını bir sanat dalı olarak ele alırsak, bu iki görüşün müspet ve menfî noktasında mücadelesini görürüz" (Miyasoğlu, 1984, s. 322).

Kendisi de bahsettiği günümüz edebiyatçılarından olduğuna göre Yıldız'ın ikinci yolu tercih ettiğini ve ifrat ve tefrit noktasında devam edenler dediği yukarıdaki sol edebiyata karşı mücadeleye romanlarıyla katıldığı söylenebilir.

Yazarın kendisiyle yapılmış konuşmalardan tespit ettiğimiz bu düşüncelerinin yanı sıra, kimi romanlarda roman karakterlerinin sözlerinden hareketle yazarın edebiyata bakışı ile ilgili değerlendirmelerde bulunmak da mümkündür. Birçok romanda karakterlerin yazarlık denemeleri, günlük, mektup, makale ve roman yazma faaliyetleri ile verilir. Bu sayede edebiyata ilişkin birçok düşünce bu yöntemle dile getirilmiş olur.

Örneğin, *Benim Çiçeklerim Ateşte Açar*'da romanın ana karakterlerinden Senem, aile dostları da olan üniversitedeki hocasına yazdıklarını verir ve değerlendirmesini ister. Bu noktada hocanın Senem'e yaptığı uyarı roman yazarken dikkat edilmesi gereken bir özelliği öne çıkarır. "Eserini bitirdiğin zaman yayınlanmasını istiyorsan mutlaka varmak istediğin hedefin çizgilerini üzerinde taşıyacaktır" (s. 42). Devamında genç kızın yazdığı romanı değerlendiren Hoca, yazarın bir derdinin olmasını istemektedir.

-Hocam Tamam da nasıl bir konu seçmeliyim?

-Güneşsiz gecelere ışık tutan kutup yıldızları gibi. Maneviyattan kopartılmış, buhran çağını yaşayan nesli, öze dönüş çizgisine çekecek eserler hazırlamaya çalışmalısın. Yazarlıktan maksat, karanlık dünyalara bir güneş olabilmek görevidir. Semalarına parlak ışıklar saçarak, nesilleri aydınlatmak. Şu inkâr fırtınasına tutulan insanlığın, feryadını yüreğinde duyabilmek (s. 66).

Yazarın kahramana gösterdiği hedef bellidir. Maneviyatsız ve buhranlı nesli karanlıktan kurtarmak ve insanlığın feryadına öncü olmak. Bu düşünce veya slogan Yıldız'ın romanlarının genel çerçevesi olarak da görülebilir.

Popüler Roman ve Ahmed Günbay Yıldız

Popüler kelimesine Türkçe sözlükte "Halkın arasında yaşayan motiflere, ögelere yer veren, onlardan yararlanan, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan ve herkesçe tanınan" olmak üzere iki karşılık verilmiştir (TDK, 2011, s. 1938). Buradan hareketle genel kabul gören karşılığı halka ait, halkla ilgili olarak almak mümkündür. Bu ifadenin edebî ürünler açısından değerlendirilmesi farklı niteliktedir. Orhan Okay'ın ifadesiyle bu tanımı edebiyattaki halk edebiyatına karşılık göstermek yanlış olur (2004, s. 24). Ayrıca popüler edebiyatın biraz da popüler romana dayandığını belirten Okay, halk edebiyatındaki anonim olma özelliği ile popüler edebiyatta yazarın belli olmasını fark olarak gösterir. Popülerin karşılığı olarak elit kavramını kullanan Okay, devamında popüler romanın özelliklerinden bahseder:

Eser açısından bakıldığında elit edebiyatın konuları neyse popüler romanın konuları da aynı olmuştur. Aşk, macera, tarihi, polisiye, sosyal vs. dili halkın anlayacağı seviyede olmakla beraber itinalı bir üslupla yazılmamıştır. Kurgu tekniğine dikkat edilmemiştir. Romanda anlatıcı yani yazarın durduğu yer belirsiz ve karışıktır; çok defa bugün ilahi bakış açısı dediğimiz tarzda kaleme alınmıştır. Sürekli vakalara dayandığı için tahliller de hemen hemen yoktur (2004, s. 25).

Popüler romana ilişkin değerlendirmelerden biri, çalışmalarında romanları popüler ve estetik olmak üzere iki gruba ayıran Şaban Sağlık tarafından yapılmıştır:

Yazarı açısından estetik bir gaye güdülmeksizin kaleme alınan; yazılıp yayınlanmasında başta ticari kaygı olmak üzere, sanat dışı sebepler bulunan; okurun fikrinden çok duygu ve heyecanlarını harekete geçirmeyi hedefleyen; çok sayıda okura ulaşan; kolay anlaşılıp rahat çözümlenen; okurda belli bir seviye aramayan; klişeleşmiş, basmakalıp bir yapı arz eden; birçoğu filme alınarak okur dışında sinema ve televizyonda da çok sayıda izleyiciye ulaşan vs. nitelikte romanlar.

Bunlar gibi daha pek çok belirleyici vasfı bulunan bu tür romanlara biz, popüler roman diyeceğiz (2004, s. 30).

Turan Karataş da popüler edebiyatı “kitle edebiyatı, yığın edebiyatı ve geniş kitleler tarafından ilgi gören edebiyat” olarak tanımlarken bu tür eserlerin özelliklerini şu şekilde açıklar: “Bu nedenle popüler ürünlerde düşünsel bir altyapı, derinlik aramak gerekmez. Bu tip ürünlerde karmaşık olay örgülerine, kapalı imajlara rastlanmaz. Popüler eserlerde okur anlaşılır bir dille ve akıcı bir olay örgüsüyle karşılaşmalıdır, zira popülerliğin temel özelliği kitleye seslenebilmektir ve bunun ilk koşulu kolay anlaşılır olmaktır” (2014, s. 471). Karataş, burada asıl vurguyu kolay anlaşılır olmaya yapmıştır. Yıldız’ın romanlarında da bu görüşe uygun olarak derinlikli bir fikir veya felsefe ortaya koyma amacı görülmez.

Nermi Uygur ise bu tür eserler için *yığın edebiyatı* tabirini kullanmıştır. Ahmet Mithat, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin, Esat Mahmut gibi yazarları bu edebiyatın içerisinde sayan Uygur, verilen ürünlerin özelliklerini şöyle sıralar:

Kolay anlaşılabilir yazı yapıtlarıdır yığın edebiyatı ürünleri. Genellikle okuma bilen herkesin anlamasına açık yapıtlardır bunlar(...) Dilce hemen tanıyabileceğimiz bir kılığa bürünmüştür bu edebiyat. Çığırkan adlardan merak uyandıran başlıklardan geçilmez. Sanatça özentiye yer yoktur. (...) Konu bakımından çeşitliliği engellemekle birlikte sınırlı bir konu dağarcığı vardır bu edebiyatın (2009, s. 98-99).

Bu tanımlamalar sonrasında Yıldız’ın romanlarına bakıldığında, eserler için benzer ifadelerin geçerli olduğunu söylemek gerekir. Özellikle kurgunun ve üslubun itinalı olmayışı, kolay okunan ve anlaşılabilir nitelikte oluşu, vakalara dayanması, anlatıcı veya yazarın roman içerisindeki durumuna ilişkin tespitler, yazarın romanları için de söylenebilir. Buradan hareketle Yıldız’ın eserlerini popüler roman kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Dolayısıyla Yıldız da popüler bir edebiyatçı ya da romancı sınıfına dâhil edilebilir. Buna ilaveten, romanlarda ve genel olarak edebiyata bakışında, duygulara hitap ettiğini belirten yazar, okurların sanatsal yönünden çok duygusal, vicdani ve manevi yönlerine hitap etmeye çalışmıştır. Yazarın eserlerinin özellikle gençlerle birlikte geniş okur kitlesine ulaşmış çok okunması bir diğer benzerliktir. Buna ilişkin bir soruya şöyle cevap verir:

-Kitaplarınız geniş bir kesim tarafından okunuyor. Bunun sebebi ne sizce?

-Toplumu ilgilendiren meseleleri yazarsanız toplum alaka gösteriyor. Bu toplum edep kökünden gelen edebiyatın edepli olmasını istiyor. Kitapları çocukları ve etrafları ile okurken, bir başkasına okudum derken ve okunması için verirken içinde utanılacak bir şey olmasını istemiyor (Saruhan, 2012).

Türkiye’nin en çok okunan yazarı olarak bahsedilmesi, fuar ve etkinliklerdeki yazara duyulan ilgi onun popülerliğinin bir başka kanıtı olarak görülebilir. Okuyucuda belirli bir seviye aramadan herkese ulaşma ve herkesi etkileme amacı da bunlar arasındadır. Yazarın okuyucuların ilgisine yönelik tespitleri de popüler kimliğine uygun şekildedir.

Dünkü kuşaklar nasıl bir özlemle alıp okuyorsa bugünkü kuşaklar da aynı özlemle alıp okuyor. Çünkü ben dünün değişenlerini bugüne aktarıyorum. 47 yıldır hiçbir eserim yolunu noktalamamış. Hiçbir yazara nasip olmamıştır bu. Türkiye’deki bütün yazarlara bakın. Bütün eserleri piyasada mı diye? Bütün eserlerim 47 yıldır, senede 2-3 baskı yaparak devam etmekte. Bu beni ve kitaplarımı, toplumun ve gelen kuşakların kabul edişinin ifadesidir (Saruhan, 2012).

Romanların isim verilme şekillerinin de popüler romanların belirgin özelliklerinden olduğunu söyleyen Sağlık'ın ifadesini (2010, s.123) destekler nitelikte, Yıldız'ın seçtiği roman isimleri de merak uyandırıcı (*Kayıp Sabahlar, Sevdalar Sözde Kaldı, Kaderin Çağırıldığı Yerdeyim, Babamdan Sonra*), duygu ağırlıklı (*Sitem, Figan, Gurbeti Ben Yaşadım, Mavi Gözyaşı*), çağrışım gücü yüksek (*Çiçekler Susayınca, Yürekte Büyümek, Anılar Da Yakılır, Gidersen Veda Etme*) kategorilerine uygun şekilde seçilmişlerdir.

Mehmet Narlı da Hidayet romanlarını aşk ve tarih romanları gibi popüler roman kategorisinde değerlendirmiş ve Yıldız'ı da popüler romancılar içerisinde saymıştır.

Popüler aşk ve tarih romanlarına göre daha yeni ve biraz daha ideolojik olan popüler İslami romanlar da çok geniş bir kitlenin hem sanat ihtiyacını karşılamakta hem de verdiği mesajlarla, özellikle gençleri, din değerleri etrafında toplamaktadır. Kimilerinin istihza ile kullandıkları "hidayet romanları" biçimindeki adlandırma da romanların bu özelliğini dile getirmiş olur (2012, s. 194).

Veli Uğur, Yıldız'ı popüler bir romancı olarak değerlendirirken, eserlerini *İslami köy edebiyatı* içerisinde ele alıp değerlendirmiş ve köye yönelen batılı bakış tarzının karşısına çıkacak eserler yazdığını ifade etmiştir (2013, s. 110). Bu görüş de yukarıda belirtilen Batılı bakışa karşı çıkan bir taraf oluşturma niyetiyle eser kaleme alan yazarın niyetini açıklar niteliktedir. Özellikle Köy Enstitülerinden mezun yazarların kaleme aldığı romanlara bakıldığında Yıldız'ın eserlerinin bu romanların karşısında konumlandığı açıkça görülür.

Romanları kolay okunan ve anlaşılabilir, eserlerde tekrarlanan birçok klişe özellik yaratan ve tekrar tekrar bunları kullanan Ahmed Günbay Yıldız, popüler özelliklerin eserlerinde teşhis edilebildiği bir yazardır. Başlangıç kısımları, karakterlerin özellikleri, hidayete ulaşma amaçları, mekân ve zaman unsurlarına ve anlatımına dikkat edilmeyişi de bu özelliklerden bazılarıdır. Daha önce de çeşitli yazarların İslami popüler roman kategorisinde değerlendirdikleri Yıldız'ın eserleri, kahramanları, olayları ve kurgudaki benzerlikleri göz önüne alındığında popüler romanlar olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan fikir hareketlerinin hemen tamamı edebî eserler, gazete ve dergiler vesilesiyle yazı hayatında karşılık bulur. Bunun devamı olarak İslamcılık, Batıcılık, Türkçülük gibi düşüncelerin edebiyatçılar tarafından işlendiği ve halka anlatılmaya çalışıldığı görülür. Bu durum düşünce hareketleri ve ideolojilerle edebî eserler arasındaki ilişkiyi artırmış, edebî eserleri ideolojilerin sözcüsü hâline getirmiştir. Hidayet romanları açısından bakıldığında da durum benzer niteliktedir.

Yıldız, edebiyata ilkökul döneminde roman zannettiği küçük bir metin yazarak ilgi duymaya başladığını anlatır. Lise döneminde ise roman ve şiirler kaleme alır. İslami düşüncenin edebiyat sahasındaki eksikliğini ve roman sahasındaki boşluğu doldurmak için yola çıkan Hekimoğlu İsmail'in de etkisiyle Yıldız, şiirlerini yırtarak roman sahasına girmiştir. Roman sahasına girerken amaçladığı ve Hekimoğlu İsmail'in de gösterdiği yol, bu sahadaki sol hâkimiyeti kırmak ve İslami düşüncenin roman sahasındaki varlığını göstermektir. Bu giriş 1960'ların sonlarına denk gelmektedir. Bu çıkış noktasının sonrasında yazar, aynı yöndeki eserleriyle yoluna devam etmiştir. "Askerdeyken yazdım", dediği ilk romanlarından bu boşluğu doldurmak için sürekli yazar.

Romanlarının sayısı, baskı adetleri ve hedeflediği okur kitlesi açısından bakıldığında Yıldız'ın popüler bir romancı olarak kabul edilebileceği sonucuna varılır. İşlediği konuların toplumsal karşılığı ve hitap ettiği kitlenin tercihleriyle birlikte yazarın romanları, gençlerin hayattaki istekleri, hedefleri, boşlukları, sıkıntıları ekseninde bu problemlerden kurtulma yollarının gösterildiği metinler olarak değerlendirilebilir. Tabii ki kurtuluş reçetesi, doğru yolu bulmak olarak özetlenebilecek İslami yaşantının hâkim olduğu bir hayat sürdürmektir. İlk romanlarından son romanlarına kadar bu reçetenin varlığı ve görünürlüğü azalıp çoğalsa da ana hedef hep hidayete ulaşmak olmuştur.

Yıldız'ın romancılığını değerlendirirken, onu hidayet romancıları arasında ele alıp toptan bir değerlendirmeye tabi tutmak, ortaya koyduğu eserleri eksik bir tartıya koymak olacaktır. Eserlerinin hacmi göz önüne alındığında romanların tek bir tema etrafında şekillenemeyeceği de anlaşılır. Hidayete ermek veya inançlı bir Müslüman gibi yaşamak hedefi dışında çeşitli toplumsal sorunların da romanlarda işlendiği görülür. Kadınların toplumsal konumları, gençlerin içine düştüğü boşluk, ailelerin çeşitli sebeplerle dağılışı, gençlerin eğitimi ve mevcut toplumsal yapının eleştirilmesi, bu tema çeşitliliğinin örnekleridir. Ayrıca yazarın kendisinin de ifade ettiği gibi, Ermeni meselesi, çalışma hayatındaki kadınların sorunları, toplumsal kalkınma düşüncesi gibi konular da Yıldız'ın üzerinde durduğu meselelerden olmuştur.

Sonuçta Yıldız, kendi ifadesiyle gençleri ve toplumu uçuruma götürecek olaylar, kişiler ve hikâyeler kullanmadan, inançlı ve bu inancı doğrultusunda yaşayan bir millete uygun romanlar kaleme almıştır. Kişilerden başlayarak toplumun geneline yayılması hedeflenen bir hidayet düşüncesi, hemen tüm romanlara hâkim unsur hâline getirilmiştir. Bunun sonucu olarak kurgusal yapıda, olay örgüsünde, mekân ve zaman unsurları üzerinde fazla durulma ihtiyacı ortadan kalkmıştır. Yazarın eserlerinde ortaya çıkan bu durum kişiler ve hidayete ulaşma hikâyelerine verdiği önem romanların ve romancı olarak Yıldız'ın okuyucuları dışında bilinirliğini ve görünürlüğünü de etkilemiştir. Ayrıca toplumsal ve siyasi gelişmeler sonucunda yaşanan değişimler Yıldız'ın romanlarının yönünü bir parça da olsa değiştirmiş ve Türkiye'deki dinî hassasiyetlerdeki görünürlük ve değişiklikler de özellikle son romanlarının ekseninin farklılaşmasına katkı sağlamıştır.

Kaynaklar

- Arabacı, C. (2005). Eşref Edip Fergan ve Sebilürreşad üzerine, T. Bora & M. Gültekingil (Ed). *Modern Türkiye'de siyasi düşünce, cilt:6, İslamcılık* içinde (s. 96-128), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bakı, G. (2008, 07 Mayıs). Romanla okuyarak hidayete erilir mi? Erişim adresi: <https://www.haber7.com/yasam/haber/316960-roman-okuyarak-hidayete-erilir-mi>.
- Ceylan, İ. F. (1992, 09 Eylül). Ne bitmez tükenmez ehven-i şermiş bu. *Milli Gazete*, s. 26.
- Çayır, K. (2008). *Türkiye'de İslamcılık ve İslami edebiyat*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Günay Erkol, Ç ve Çalışkan, U. (2016). 1960'lardan 28 Şubat'a cemaati romanlarla icat etmek: siyasal islamın popüler tezahürleri. *Moment Dergi* 3(1), 22-47. Erişim Adresi: <http://www.momentdergi.org/index.php/momentdergi/article/view/174/324>
- Gündüz, O. (2007). 1960 sonrası roman. Genel ed: T. S. Halman. İçinde *Türk edebiyatı tarihi* (C. 4) İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Kabaklı, A. (2002). *Türk edebiyatı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kalyoncu, C.A. (2002, 08 Temmuz). Biz Hz. İsa'nın hayatını mı yaşıyoruz? *Aksiyon*, s. 44.
- Kara, İ. (1986). *Türkiye'de İslamcılık düşüncesi I*. İstanbul: Risale Yayınları.
- Kara, İ. (2016). *Cumhuriyet Türkiye'sinde bir mesele olarak İslâm-2*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karataş, T. (2014) *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*. İzmir: Sütun Yayınları.
- Kesimli, Z. T. (2011). Artık hidayet romanı yazılmayacak mı? *Gerçek Hayat*, 579, s.34
- Köroğlu, A. (2016). Türkiye'de İslamcılık düşüncesinin seyrini dergiler üzerinden okumak V. Işık & A. Köroğlu & Y.E. Sezgin (Ed). *1960-1980 arası İslamcı dergiler toparlanma ve çeşitlenme içinde* (s. 5-43), Ankara: İlem Kitaplığı.
- Kürşad, O. (1997, 1 Ocak). İslamcı Orhan Pamuk. *Aktüel*, s. 122
- Lekesiz, Ö. (2005). İslami Türk edebiyatının değişen yüzü. T. Bora & M. Gültekinil (Ed). *Modern Türkiye'de siyasi düşünce, cilt:6, İslamcılık içinde* (s. 962-978), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Miyasoğlu, M. (1984). Soruşturmamız / Ahmed Günbay Yıldız. *Suffe kültür sanat yillığı 1984 (Necip Fazıl armağanı)*, İstanbul: Suffe Yayınları.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Sanat ve edebiyat konuşmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Naci, F. (2007). *Yüz yılın yüz Türk romanı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Narlı, M. (2012). *Roman ne anlatır?* Ankara: Akçağ Yayınları.
- Okay, O. (2004) Popüler edebiyata dair. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, s. 57.
- Okay, O. (2012). İslami Türk edebiyatı kavramı. *İslami Türk Edebiyatı Sempozyumu*. İzmir: Sütun Yayınları.
- Özkan, F. (2000, 15 Mart). 30 Yılda 1 milyon huzur sokağı. *Yeni Şafak*, Erişim adresi: <https://www.yenisafak.com/kultur-sanat/30-yilda-1-milyon-huzur-sokagi-605520>
- Saruhan, E. (2012, 22 Ocak). Roman kahramanlarım hep iyi olsun istiyorum. *Yeni Şafak*, Erişim adresi: <https://www.yenisafak.com/roportaj/roman-kahramanlarim-hep-iyi-olsun-istiyorum-363419>
- Sağlık, Ş. (2004). İletişim kavramı açısından popüler romanlar ve estetik romanlar. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 57, 42-70.
- Sağlık, Ş. (2010). *Popüler roman estetik roman*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şenler, Ş. Y. (1994). *Huzur sokağı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Şenler, Ş. Y. (2006). *Hidayet*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Turinay, N. (1983). 1982'de roman ve 1982'nin romanlarına bakış. *Suffe Kültür Sanat Yıllığı 1983*, İstanbul: Suffe Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. (11. bs). Ankara: TDK Yayınları
- Uğur, V. (2013). *1980 sonrası Türkiye'de popüler roman*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Uygur, N. (2009). *İnsan açısından edebiyat*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,
- Yardım, M. N. (2000). *Romancılar konuşuyor*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Yıldız, A. G. (2012). *Benim çiçeklerim ateşte açar*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yılmaz, D. (2011). *Roman sanatı ve toplum*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Extended Abstract

The concept, definition, content, boundaries of Islamic literature are not clearly defined in terms of the people involved. There are many similar and different aspects in the explanations tried to be made by various researchers and academicians. In addition, there are debates and different opinions about which literary figures should be evaluated in Islamist literature. While some views seek the observance of Islamic sensitivities in the works, according to some, almost all of the Turkish writers should be included in Islamic literature, except for a few names. According to the generally accepted first view, Islamic sensitivities should be at the forefront in the works of literary writers.

The concept of Hidayet Novel has been seen in our literature since the 1960s. Hekimoğlu İsmail and Şule Yüksel Şenler are the leading figures in this field. Minyeli Abdullah of Hekimoğlu İsmail; Şenler's Huzur Sokağı novels are the first works in which the concept of guidance is handled. In fact, it is seen that the word Hidayet was used for the first time in Şule Yüksel Şenler's work and then Şenler wrote a novel with the name Hidayet. Ahmed Günbay Yıldız, on the other hand, entered the field of literature with poetry. It was Hekimoğlu İsmail who directed him to the field of novels. According to his own statement, he rips Yıldız's poems up and allows him to pass on to the novel, claiming that Islamic elements are not included in the field of the novel. This transition actually indicates that Hekimoğlu and Yıldız see the novel as a field of struggle. In addition, Yıldız talks about the wrong and biased treatment of Muslims in the works given in the field of novels in our literature, in interviews he gave on various occasions. He tries to support this view with examples from the works of novelists such as Halide Edip, Reşat Nuri and Yakup Kadri. According to him, Hekimoğlu İsmail and Şule Yüksel Şenler used Muslim characters correctly for the first time and created novels suitable for Islamic sensitivities. He defines himself as the third leg of the trivet that comes after these two people and the work.

Looking at the writings about Ahmed Günbay Yıldız, it is seen that he is generally regarded as a Hidayet novelist. The terms New Islamist Novel, A New Folk Novelist, and Novelist of Political Islam, which are mentioned about the author, are outside of this generalization. The multiplicity of elements to be evaluated in popular literature is also a valid reason to evaluate the author as a popular novelist. Features such as the beginnings and endings of the novels, the names given, the use of the names in the novel, the similar qualities of the characters are the reasons why Yıldız is included in the category of a popular novelist.

In the early periods, the limited availability of products that would appeal to Islamist or conservative segments increased the demand for these works, while in recent years there has been an increase in the publication of such works. However, the fact that the products that we can call the first works are still printed on the print shows the continuity of the readership of these works.

It can be accepted that the "Hidayet novel" or the "Islamic novel" is closely related to the place and visibility of the religion phenomenon in our country. Actually, the prominence of religion's place and the tendencies of administrations in this direction have also been reflected in literature and novels. Publishing houses and novels that set out for this purpose have recently become more visible and popular, contrary to the exclusion they experienced in previous periods. The spread of book fairs and festivals; thanks to the participation of the authors in these events in almost every region of the country, this popularity and visibility is increasing and attracting the attention of the reader. Ahmed Günbay Yıldız is one of the authors who participated in these events and maintained the continuity of interest.

From the point of view of the number of his novels, the number of editions and the target readership, it is concluded that Yıldız can be considered a popular novelist. The author's novels, together with the social equivalent of the topics he deals with and the preferences of the audience he addresses, can be considered as texts in which young people are shown ways to get rid of these problems on the axis of their desires, goals, gaps and troubles in life. Of course, the recipe for salvation is to lead a life dominated by Islamic life, which can be summarized as finding the right path.

In his own words, Yıldız wrote novels suitable for a nation with faith and living in line with this belief, without using events, people and stories that would take the youth and society to the abyss. The idea of guidance, which is aimed to spread throughout the society, starting with the characters, has become the dominant element in almost all novels. As a result of this, the need to focus more on the elements of space and time in the fictional structure, the plot, has disappeared. This situation, which emerged in the author's works, the importance given to people and their attainment of guidance also affected the awareness and visibility of the novels and Yıldız as a novelist, apart from the readers.